

УДК 351

DOI [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2026-1\(46\)-1](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2026-1(46)-1)

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ГАЛУЗІ: НА ПРИКЛАДІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Драган І. В., Ляхович Г. І., Ляхович У. І.

ORGANIZATIONAL AND LEGAL MECHANISMS OF PUBLIC MANAGEMENT OF THE DEVELOPMENT OF THE INDUSTRY: ON THE EXAMPLE OF ELECTRIC POWER AS A COMPONENT OF UKRAINE'S ENERGY SECURITY

Iryna Dragan, Halyna Liakhovych, Uliana Liakhovych

Анотація

У статті досліджено розвиток електроенергетики як базового елементу енергетичної інфраструктури та ключової складової забезпечення енергетичної безпеки України в умовах воєнних викликів і післявоєнної трансформації. Розкрито сутність електроенергетики як інтегрованої системи об'єктів генерації та споживачів, об'єднаних єдиною мережею, а також обґрунтовано її стратегічну роль у гарантуванні безперервного енергопостачання та стійкості національної економіки. Визначено особливості інвестиційного процесу в сегменті електрогенерації, який має поетапний характер і зумовлений необхідністю інноваційно-технологічної модернізації, декарбонізації та інтеграції з європейським енергетичним ринком.

Особливу увагу приділено підвищенню інвестиційної привабливості енергогенеруючих компаній через удосконалення корпоративного управління, фінансової стійкості. Обґрунтовано визначальну роль механізмів державного управління у формуванні сприятливого інвестиційного середовища, зокрема шляхом удосконалення регуляторно-правової бази, лібералізації ринку електроенергії, стимулювання розвитку відновлюваної та розподіленої генерації, інтеграції до європейської енергосистеми, запровадження фінансових гарантій і страхових інструментів, розвитку державно-приватного партнерства та посилення вимог до енергетичної та кібербезпеки.

Зроблено висновок, що попри значний потенціал галузі, інвестиційна привабливість електрогенерації України залишається обмеженою через високі воєнні, регуляторно-правові та фінансово-технологічні ризики. Доведено, що ключовою передумовою активізації інвестицій є послідовна державна політика, спрямована на зниження ризиків, розвиток гарантійних механізмів і реалізацію довгострокової стратегії енергетичної трансформації та відбудови країни.

Ключові слова: державна політика, галузь, електроенергетика, енергетична безпека, інвестиційне середовище, критична інфраструктура, механізми публічного управління, модернізація, система управління.

Abstract

The article examines the development of the electric power industry as a core element of energy infrastructure and a key component of ensuring Ukraine's energy security under wartime challenges and post-war transformation. The essence of the electric power sector is revealed as an integrated system of generation facilities and consumers united by a single network, and its strategic role in guaranteeing uninterrupted power supply and the resilience of the national economy is substantiated. The study identifies the specific features of the investment process in the power generation segment, which has a staged nature and is driven by the need for continuous technological modernization, decarbonization, and integration into the European energy market.

Particular attention is paid to increasing the investment attractiveness of power-generating companies through the improvement of corporate governance and financial stability. The decisive role of public governance mechanisms in shaping a favorable investment environment is substantiated, in particular through the improvement of the regulatory framework, liberalization of the electricity market, promotion of renewable and distributed generation, integration into the European power system, introduction of financial guarantees and insurance instruments, development of public-private partnerships, and strengthening of energy and cybersecurity requirements.

It is concluded that despite the significant potential of the sector, the investment attractiveness of Ukraine's power generation remains limited due to high wartime, regulatory, financial, and technological risks. The study proves that a consistent state policy aimed at risk reduction, development of guarantee mechanisms, and implementation of a long-term strategy for energy transformation and post-war recovery is a key prerequisite for activating investment.

Key words: public policy, halul, electric power, energy security, investment environment, critical infrastructure, public administration mechanisms, modernization, management system.

1. Вступ. Визначивши інфраструктурний комплекс як базовий елемент національної економіки, слід наголосити, що енергетична інфраструктура є однією з найбільш критичних і фундаментальних складових цієї системи. В умовах повномасштабної збройної агресії проти України та систематичних атак на об'єкти життєзабезпечення роль енергетики трансформується із суто економічної у безпекову. Вона забезпечує не лише безперервність виробничих процесів промисловості, а й стабільне функціонування соціальної сфери, державного управління та оборонного сектору.

За таких умов питання підвищення стійкості енергетичної інфраструктури, формування ефективних механізмів управління ризиками та активізації інвестиційних процесів набувають стратегічного значення. Повоєнне відновлення економіки України безпосередньо пов'язане з модернізацією електроенергетики, розвитком розподіленої генерації, впровадженням інноваційних технологій та інтеграцією до європейського енергетичного простору. Це, у свою чергу, потребує значних інвестиційних ресурсів, залучення міжнародної фінансової підтримки та створення державних механізмів гарантування інвестицій в умовах воєнних ризиків. Водночас сучасний стан системи управління ризиками в електроенергетиці залишається недостатньо розвиненим, що ускладнює об'єктивну оцінку інвестиційної привабливості енергогенеруючих компаній.

Вагомий внесок у дослідження проблем захисту критичної інфраструктури, забезпечення національної безпеки та формування механізмів адміністративно-правового регулювання здійснили вітчизняні науковці різних галузей знань. Зокрема, концептуальні засади захисту критичної інфраструктури, аналіз загроз національній безпеці та підходи до забезпечення

стійкості життєво важливих систем держави висвітлено у працях А. Балашова, Д. Бірюкова, О. Єрменчука, С. Іванюти, С. Кондратова, І. Манжула та інших дослідників. Водночас теоретико-правові, безпекові та адміністративно-правові аспекти державного регулювання досліджували С. Алексєєв, Є. Бамбізов, В. Варенко, М. Дімчогло, О. Кохановська, Ю. Максименко, І. Ришова, Т. Сивак, Г. Ситник, В. Шакур та ін. Важливе місце у формуванні сучасного бачення державної політики у сфері захисту критичної інфраструктури та управління безпекою посідають також наукові праці представників галузі державного управління, зокрема В. Бакуменка, О. Амосова, В. Князева, Ю. Ковбасюка, О. Оболенського, С. Сєрьогіна та інших, які розкривають інституційні, організаційні та управлінські механізми реалізації державної політики у сфері безпеки та розвитку критичної інфраструктури.

Попри значний обсяг наукових досліджень, питання комплексної оцінки ризиків інвестування в енергогенерацію в умовах воєнних загроз і післявоєнної відбудови залишаються недостатньо розробленими. Це зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на формування сучасних методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості енергогенеруючих компаній і вдосконалення державної політики у сфері захисту та розвитку критичної енергетичної інфраструктури.

2. Мета статті полягає в формуванні науково обґрунтованих підходів до оцінювання ризиків, підвищення інвестиційної привабливості енергетичного сектору та удосконалення державної політики у сфері захисту критичної інфраструктури.

3. Матеріали і методи. У структурі комплексу традиційно виокремлюють два макросектори: паливно-енергетичний комплекс та енергоспоживчу систему [1, 6]. Паливно-енергетичний комплекс (ПЕК) дефінується як складноорга-

нізована багатоаспектна система, функціональний потенціал якої спрямований на видобуток, збагачення природних ресурсів, їх конвертацію у вторинні види енергії та подальшу доставку споживачеві [5, 8].

Згідно з технологічною класифікацією, ПЕК України консолідує п'ять ключових структурних ланок [2]: видобуток палива (природного газу, вугілля, нафти, а також розвиток біопаливних ресурсів); переробка отриманих природних копалин; спеціалізована логістика (магістральні газопроводи, нафтопроводи, термінали); генерація – перетворення первинних ресурсів в електричну та теплову енергію (зокрема через атомну, теплову, гідро- та відновлювану енергетику); транспортування та розподіл електричної і теплової енергії через мережеву інфраструктуру до споживачів.

В галузевому розрізі ПЕК охоплює такі стратегічні сектори [3, 4]: атомну енергетику (яка є основою базової генерації України), газову, вугільну, нафтову промисловість, а також сегмент електроенергетики та відновлюваних джерел енергії (ВДЕ).

Перші чотири галузі ПЕК передбачають повний цикл поводження з енергоресурсами: видобуток (або виробництво та збагачення у випадку ядерного палива), переробку, зберігання, транспортування та реалізацію відповідної природної сировини (природного газу, кам'яного та бурого вугілля, нафти тощо). Своєю чергою, електроенергетика охоплює генерацію, розподіл та збут електричної енергії, що в окремих технологічних циклах здійснюється у режимі когенерації з тепловою чи іншими видами енергії [8].

Другим сектором енергетичної інфраструктури є енергоспоживча система, яка структурно поділяється на три функціональні підсистеми [7]: електроспоживча (промислові об'єкти, транспорт, домогосподарства); теплоспоживча (системи централізованого та автономного опалення); паливоспоживча (безпосереднє використання газу, вугілля чи нафтопродуктів у виробничих процесах).

Таким чином, енергетична інфраструктура постає як комплексна інтегрована система, що охоплює сфери видобутку сировини, генерації, логістики, розподілу та споживання енергії.

Найважливішою тенденцією розвитку електроенергетики в сучасних умовах є об'єднання електростанцій різних типів в енергосистеми з метою формування найбільш економічних режимів роботи різних типів електростанцій, ефективного покриття пікових навантажень тощо.

В Україні до енергогенеруючих компаній після реформування ринку електричної енергії належать: НАЕК «Енергоатом», ПрАТ «Укргідроенерго», НЕК «Укренерго» (оператор системи передачі), ПАТ «Центренерго», ПАТ «Донбасенерго», ТОВ «ДТЕК Енерго», а також низка незалежних виробників електроенергії.

Унаслідок подальшої консолідації енергетичних активів у 2015–2021 рр. значна частина теплової генерації була інтегрована у великі енергетичні холдинги, зокрема у групу ДТЕК, водночас посилено роль державних компаній у сегментах атомної та гідрогенерації.

4. Результати і обговорення. Відповідно до Енергетичної стратегії України до 2035 року серед основних завдань розвитку енергетичної інфраструктури, зокрема електроенергетики, визначено досягнення керованого стабільного зростання темпів інвестиційного процесу в національній енергетичній системі, що забезпечує прискорений розвиток і постійну модернізацію підприємств електроенергетики держави. Отже, розвиток електроенергетики та енергогенеруючих компаній можливий лише за умови формування специфічного інвестиційного процесу, який має бути організований з урахуванням характерних особливостей і відмінних рис об'єкта дослідження.

Переходячи безпосередньо до специфіки розвитку електроенергетики, слід зазначити, що вона проявляється у комплексі галузевих чинників, які визначають технологічні, структурні, економічні та інші особливості її розвитку, а також формують ключові риси, що відрізняють інвестиційний процес в електроенергетиці від інших секторів економіки. Однією з найважливіших ознак галузі, що відображає специфіку розвитку електроенергетики в цілому, є її унікальний соціальний статус. Його сутність проявляється у винятковій ролі галузі в забезпеченні життєдіяльності суспільства та розвитку національної економіки.

З одного боку, це унікальність (відсутність повноцінної заміни) продукції, що виробляється галуззю, – електричної енергії. З іншого боку, на підприємства галузі покладено вимоги соціальної відповідальності: необхідність надійного, якісного та безпечного постачання електроенергії споживачам, а також постійного технічного й технологічного вдосконалення з метою задоволення зростаючого попиту на енергетичні послуги.

Будучи однією з найбільш паливомістких галузей національної економіки, електроенергетика характеризується тим, що витрати на паливно-сировинні ресурси становлять близько

50–70 % у собівартості виробленої продукції. При цьому максимально можливий коефіцієнт корисної дії електростанцій сягає близько 60 %, тобто приблизно 40 % палива не бере безпосередньої участі у виробництві електроенергії та перетворюється на відходи, спричиняючи негативний вплив на довкілля.

Екологічна специфіка галузі полягає у значному рівні взаємодії підприємств електроенергетики з навколишнім природним середовищем, що проявляється у вигляді постійних викидів в атмосферу шкідливих речовин (оксидів азоту, сірки тощо) та теплових викидів. Це, своєю чергою, є однією з причин високої капіталомісткості галузі, оскільки передбачає значні витрати на будівництво й експлуатацію спеціалізованих природоохоронних об'єктів.

Ще однією ознакою, що характеризує специфіку розвитку електроенергетики та енергогенерації поряд із її високотехнологічністю, є надзвичайно високий рівень наукоємності галузі. Він проявляється у високому рівні автоматизації виробничого циклу порівняно з іншими секторами економіки та зумовлений активним науково-технічним розвитком галузі.

Використання новітніх передових технологій і досягнень науки та техніки дає змогу забезпечити раціональне використання ресурсів, збільшити тривалість повного життєвого циклу обладнання тощо. Окрім базових ознак, що відображають специфіку розвитку галузі, для електроенергетики загалом і енергогенерації зокрема характерна низка інших специфічних рис, які зумовлюють особливості перебігу та необхідність активізації інвестиційного процесу в галузі.

До таких ознак належить високий рівень залежності розвитку електроенергетики від стану та динаміки розвитку її основних споживачів — промислових підприємств, а також житлово-комунального господарства регіонів. Основна функція електроенергетики полягає у забезпеченні надійного та безперебійного постачання споживачів енергетичними ресурсами, що є однією з ключових передумов успішного розвитку національної економіки загалом.

Швидке зростання промислових підприємств зумовлює збільшення обсягів виробництва і, відповідно, зростання попиту на електричну енергію. Як наслідок, покращуються економічні показники діяльності енергогенеруючих компаній. Водночас підвищуються вимоги до їх інноваційного та технологічного вдосконалення, оскільки для підвищення надійності енергопостачання розвиток електроенергетики має випереджати розвиток базових галузей промисло-

вості. Це, своєю чергою, активізує інвестиційний процес у галузі та зумовлює нагальну потребу у залученні додаткових інвестиційних ресурсів для відповідності новим вимогам.

Водночас відсутність можливостей для впровадження інноваційних технологій через недостатній обсяг капіталовкладень призводить до зниження надійності енергопостачання та переходу частини споживачів на децентралізовані системи енергозабезпечення. У таких умовах зростають ризики інерційності розвитку сектору. Із зазначеною ознакою тісно пов'язана ще одна специфічна риса розвитку галузі — орієнтація енергетичних компаній у своїй діяльності на прогностичні показники обсягів енергоспоживання.

Важливість урахування попиту на енергетичні ресурси пов'язана з розробленням стратегій розвитку як окремих енергогенеруючих компаній, так і регіонів у цілому. Виявлення додаткової потреби у створенні генеруючих потужностей активізує інвестиційний процес. Водночас існує і зворотний вплив — насиченість генеруючими потужностями визначає граничні можливості інвестування електроенергетичної компанії.

Окрім вимог до сталого розвитку, що надходять із зовнішнього середовища, для енергогенеруючих систем існує низка причин, які формуються безпосередньо всередині галузевого ринку. Серед них важливе місце посідає забезпечення високого рівня конкурентоспроможності енергогенерації. За аналогією з раніше наведеною специфікою розвитку, ключовим чинником формування конкурентних переваг енергогенеруючих компаній є активізація процесу їх інноваційного розвитку. Це особливо характерно для сфери генерації електроенергії, яка є конкурентним сегментом енергетичного бізнесу як між компаніями-виробниками електроенергії, так і між енергокомпаніями та власними генеруючими установками споживачів.

Важливою умовою підтримання високого рівня надійності як чинника конкурентоспроможності є формування резервних (надлишкових) генеруючих потужностей. Отже, поряд із підвищенням комерційної ефективності виникає потреба у залученні інвестицій для створення нових і модернізації наявних енергооб'єктів.

У сучасних умовах одним із напрямів розвитку енергогенеруючих систем є широке поширення децентралізованої (малої) енергетики, сутність якої полягає у переорієнтації споживачів на використання власних розподілених джерел електроенергії. Поряд із завданнями інтеграції децентралізованої генерації до регіональних енергосистем, сформована тенденція створює

нову конфігурацію генеруючих систем і суттєво посилює конкуренцію за споживача.

Основними завданнями розвитку малої енергетики на основі формування відповідної технологічної платформи є: а) зниження обсягів капіталовкладень під час будівництва енергогенеруючих об'єктів; б) підвищення надійності енергозабезпечення; в) упровадження новітніх технологій малої енергетики; г) зниження вартості електричної та теплової енергії тощо.

Отже, перед енергогенеруючими компаніями постає необхідність відповідати сучасним викликам і забезпечувати високий рівень конкурентоспроможності централізованої системи генерації електроенергії шляхом залучення інвестиційних ресурсів, насамперед для гарантування надійності та безперервності енергопостачання.

Ще однією ознакою, що відображає специфіку розвитку електроенергетики, є поєднання в галузі конкурентного ринку та сектору природних монополій. Водночас у сучасних умовах державна політика у сфері енергетики Україна набуває особливого значення з огляду на системні ризики безпеки енергопостачання, пов'язані з масштабними пошкодженнями критичної інфраструктури внаслідок збройної агресії Російська Федерація. За цих умов стратегічними пріоритетами державної політики стають підвищення стійкості енергосистеми, розвиток розподіленої генерації, створення резервних потужностей, посилення фізичного захисту об'єктів енергетики, прискорення інтеграції з європейським енергетичним простором та стимулювання інвестицій у відновлення і модернізацію пошкоджених енергооб'єктів. Такі виклики додатково підсилюють потребу в активізації інвестиційного процесу, диверсифікації джерел енергії та формуванні гнучкої, децентралізованої й технологічно модернізованої моделі розвитку електроенергетики.

Наявність ринкових перетворень у галузі свідчить про лібералізацію ринку електроенергії та перехід до відкритого конкурентного енергетичного бізнесу. Це розглядається як один із чинників активізації інвестиційного процесу та, відповідно, розвитку галузі. Зокрема, аналіз ринку показує, що приватні інвестиції для компаній, які працюють у сфері генерації електроенергії, є одним із ключових джерел фінансування.

Водночас відносно недавнє впровадження ринкових механізмів разом зі збереженням суттєвого державного впливу формують певні суперечності у стимулюванні розвитку сфери передачі електроенергії. Недосконалість державного регулювання може ускладнювати залучення зов-

нішніх інвестицій та знижувати сприйнятливість компаній до впровадження технічних нововведень. За таких умов наявність природної монополії зумовлена відсутністю повноцінної заміни електричної енергії як товару. Тому з метою захисту населення та підприємств національної економіки від завищення цін, необґрунтованих відмов у наданні послуг та інших ризиків держава здійснює контроль і регулювання галузі, формуючи правила функціонування ринку.

У сформованих умовах ринок не здатний повною мірою самостійно стимулювати розвиток галузі. До чинників, що обмежують можливості подальшої лібералізації, належать висока капіталомісткість енергетичних об'єктів, яка знижує доцільність інвестування у конкуруючі компанії, а також відносна дешевизна електроенергії для споживачів завдяки ефекту масштабу виробництва. Поряд із зазначеною специфікою важливо розкрити і технологічний аспект, що безпосередньо впливає на інвестиційний процес у галузі. До ключових особливостей належить збіг у часі процесів виробництва та споживання електричної енергії, а отже, практична неможливість створення значних запасів виробленої електроенергії.

Це зумовлює необхідність залучення додаткових інвестицій для створення резервів генеруючих потужностей і запасів палива на випадок різкого зростання попиту на електроенергію. Крім того, для галузі характерний безперервний характер виробничого процесу, що передбачає високий рівень автоматизації виробничого циклу.

Технологічна специфіка електроенергетики також проявляється у взаємозамінності технологій генерації електроенергії та залежності режимів роботи і профілактичного обслуговування енергогенеруючих об'єктів від часу доби та пори року. Відповідність зазначеним технологічним аспектам є обов'язковою умовою надійної роботи енергогенеруючих об'єктів і забезпечує підвищення продуктивності діяльності компанії, проте потребує значних як одноразових, так і періодичних інвестиційних вкладень.

Наведена специфіка розвитку електроенергетики повною мірою визначає характерні особливості функціонування галузі та безпосередньо впливає на інвестиційну специфіку енергогенерації. Більшість дослідників до інвестиційних особливостей галузі відносять високий рівень капіталомісткості будівництва нових і реконструкції наявних енергетичних об'єктів, тривалі строки їх спорудження (як правило, понад 10–15 років) і експлуатації енергетичного обладнання, значну тривалість періоду окупності інвестицій, а також відносно невисоку рентабельність діяльності

компаній (у середньому по галузі близько 12,5 %, у сфері теплової генерації – 2–13 %).

Зазначені ознаки, як правило, зумовлюють інерційність розвитку електроенергетики, зокрема інвестиційних процесів, і потребують застосування додаткових механізмів державної підтримки та стимулювання їх активізації. Однією з найважливіших специфічних рис розвитку електроенергетики в Україні є високий рівень капіталомісткості галузі, що проявляється у значних обсягах витрат, пов'язаних зі створенням і модернізацією енергетичних об'єктів, підтриманням високого рівня надійності їх функціонування, закупівлею паливних ресурсів, а також дотриманням екологічних стандартів.

Висока вартість будівництва та технічного переоснащення енергетичних об'єктів зумовлена передусім тривалістю цього процесу, складністю монтажу унікального обладнання, необхідністю дотримання технологічних стандартів тощо. Поряд із уже зазначеними чинниками унікальність і технічна складність енергетичного обладнання, значні трудові витрати під час його встановлення та обслуговування визначають тривалі строки спорудження й експлуатації енергогенеруючих об'єктів. У результаті сукупність наведених факторів, як правило, призводить до тривалого періоду окупності інвестицій і відносно низької рентабельності підприємств галузі.

Отже, розглянувши специфіку розвитку електроенергетики та енергогенерації, слід зазначити, що її вплив на рівень розвитку інвестиційного процесу в галузі є неоднозначним. З одного боку, унікальність і висока соціальна значущість створюють передумови для безперервного розвитку галузі, а структурна стабільність і відсутність реальної альтернативи електроенергії як енергоносію сприяють активізації інвестиційного процесу. З іншого боку, високий рівень капіталомісткості, характерний для електроенергетики, та відносно низька рентабельність підприємств галузі знижують її інвестиційну привабливість, оскільки обмежені можливості отримання необхідного рівня дохідності змушують потенційних інвесторів і кредиторів шукати альтернативні напрями вкладення капіталу.

Наведена специфіка розвитку, а також положення Енергетичної стратегії України до 2035 року дають змогу сформулювати базові умови комплексного, зокрема інвестиційного, розвитку галузі: трактування ролі енергетики як «стимулюючої інфраструктури», а не «локомотива розвитку» економіки; перехід від ресурсо-сировинної до ресурсо-інноваційної моделі розвитку галузі: поширення інновацій усеред-

ині країни, модернізація наявних технологій та обладнання; розвиток конкурентних засад у галузі: розв'язання проблем недостатнього рівня конкуренції на ринках електроенергії та потужності на основі формування ефективної структури енергетичного сектору; орієнтація на енергетичну безпеку: раціоналізація структури паливно-енергетичного балансу та підвищення енергетичної ефективності шляхом відновлення інноваційного циклу, подолання технологічного відставання у впровадженні сучасних енергоефективних технологій і підвищення загального рівня енергоефективності економіки; орієнтація на бюджетну ефективність енергетики – максимізацію загальноекономічного ефекту від функціонування галузі; орієнтація на екологічну безпеку енергетики; упровадження принципів сталого розвитку: соціальної відповідальності, екологічної ефективності та інноваційного розвитку енергогенеруючих компаній; зменшення залежності національної енергосистеми від викопного палива, передусім природного газу, шляхом диверсифікації джерел енергії та розвитку відновлюваної енергетики; подолання дефіциту власних інвестиційних ресурсів та розширення доступу до внутрішніх і міжнародних джерел фінансування.

Отже, виявлені специфічні характеристики розвитку електроенергетики та електрогенерації, окреслені умови її функціонування й чинники, що впливають на активізацію інвестиційного процесу в секторі, зазвичай виступають безпосередніми причинами та водночас свідчать про нинішній низький рівень інвестиційної привабливості галузі, насамперед для стратегічних інвесторів. У контексті України ця проблема посилюється наслідками повномасштабної збройної агресії, системними руйнуваннями енергетичної інфраструктури, високими безпечовими ризиками та необхідністю прискореної післявоєнної відбудови. Відтак створенню сучасної моделі підвищення інвестиційної привабливості енергогенеруючих компаній з урахуванням уже визначених викликів має передувати ґрунтовний аналіз поточного стану галузі, а також детальне вивчення ключових складових інвестиційного процесу.

З урахуванням сучасних умов України державна політика у сфері енергетики відіграє ключову роль у формуванні ефективної системи управління ризиками. Вона передбачає розвиток механізмів страхування воєнних ризиків, удосконалення регуляторного середовища, стимулювання розподіленої та відновлюваної генерації, інтеграцію до європейських енергетичних ринків,

а також створення інституційних інструментів гарантування інвестицій у процесі післявоєнної відбудови. Як показала логіка інвестиційного процесу на сучасному етапі, система оцінювання та управління ризиками в галузі перебуває на початковій стадії розвитку. Отримані результати разом з особливостями сучасного методичного інструментарію оцінювання інвестиційної привабливості енергогенеруючих компаній можуть слугувати основою для розроблення нового підходу до управління інвестиційними ризиками в електроенергетиці України.

5. Висновки. Отже, інвестиційний процес в електрогенерації має системний і поетапний характер та визначається потребою безперервної інноваційно-технологічної модернізації галузі. Доведено, що для України стратегічним орієнтиром є перехід до децентралізованої, стійкої та низьковуглецевої енергосистеми, інтегрованої з європейським ринком, що потребує значних обсягів приватного та міжнародного фінансування.

Зазначено, що активізація інвестицій можлива за умови підвищення інвестиційної привабливості енергогенеруючих компаній через забезпечення прозорого корпоративного управління, фінансової стійкості, відповідності принципам ESG та ефективного управління ризиками. Водночас ключовим чинником форму-

вання сприятливого інвестиційного середовища виступають механізми державного управління, які мають комплексний характер і охоплюють: удосконалення нормативно-правової бази та забезпечення передбачуваності регуляторної політики; лібералізацію та конкурентний розвиток ринку електроенергії; стимулювання розвитку відновлюваних джерел енергії та розподіленої генерації; інтеграцію з європейською енергосистемою та гармонізацію правил ринку; запровадження фінансових стимулів, гарантій, страхових і компенсаційних механізмів для інвесторів, зокрема в умовах воєнних ризиків; розвиток державно-приватного партнерства та інструментів післявоєнного відновлення енергетичної інфраструктури; посилення вимог до енергетичної безпеки та кіберзахисту критичної інфраструктури.

Отже, попри значний потенціал галузі, інвестиційна привабливість сектору електрогенерації України залишається обмеженою через високі воєнні, регуляторні, фінансові й технологічні ризики. Тому вирішальною передумовою активізації інвестицій є послідовна та скоординована державна політика, спрямована на зниження ризиків, формування ефективних гарантійних механізмів і реалізацію довгострокової стратегії енергетичної трансформації та відбудови країни.

REFERENCES

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012). The Law of Ukraine "On critical infrastructure": vid 16.11.2021 r. № 1882-IX. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2022. № 11. St. 74.
2. Biriukov, D. S. (2019). "Ensuring stability of critical infrastructure in the national security system: theoretical and methodological aspect". *Stratehichni priorityety*. vol. 1 (49). pp. 101–111.
3. Hrytsyk, V. V., Kapitanets', S. V. (2004). *Infrastruktura promyslovosti : navchal'nyj posibnyk*. [Infrastructure of industry: study guide]. Tsentri navchal'noi literatury, Kyiv, Ukraine.
4. Domarats'kyj, M. B. (2020). "Regulatory and administrative support for state regulation of critical infrastructure in Ukraine: analysis and assessment." *Visnyk Natsional'noho universytetu tsvyvil'noho zakhystu Ukrainy. Seriya «Derzhavne upravlinnia»*. Vyp. 1 (12). pp. 470–475.
5. Zelenko, N. M. (2021). "State regulation of natural monopolies in the conditions of transformation of infrastructure industries" *Ekonomika ta derzhava*. vol. 5. pp. 68–73.
6. Kondratov, S. I. (2010). *Krytychna infrastruktura ta ii zakhyst: dosvid krain YeS ta mozhlyvosti dlia Ukrainy* [Critical infrastructure and its protection: experience of EU countries and opportunities for Ukraine]; monohrafiia. NISD, Kyiv, Ukraine.
7. Lovin, M. Yu. (2023). "State management of critical infrastructure facilities in emergency situations" . *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia*. vol. 1 (36). pp. 45–51.
8. Sukhodolia, O. M. (2020). "Ensuring the stability of the functioning of critical infrastructure: methodological approaches". *Visnyk Natsional'noi akademii derzhavnogo upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*. vol. 2. pp. 12–20.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ**Драган Ірина Василівна**

доктор наук з державного управління, старший науковий співробітник, професор кафедри бізнесу, адміністрування та права
Заклад вищої освіти «Університет трансформації майбутнього» Міністерства освіти і науки України
ORCID: 0000-0002-6906-5000

Iryna Dragan

Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Professor at the Department of Business, Administration and Law of the Higher Education Institution «University of Future Transformation»

Ляхович Галина Іванівна

доктор економічних наук, професор, професор кафедри управління та адміністрування, директор Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту Західноукраїнського національного університету
ORCID: 0000-0002-0077-9128

Halyna Liakhovych

Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Management and Administration, Director of Ivano-Frankivsk Education and Research Institute of Management WUNU, West Ukrainian National University

Ляхович Уляна Іванівна

кандидат юридичних наук, доцент, заступник голови Комітету комплаєнс перевірок Української комплаєнс асоціації
ORCID: 0000-0001-9279-9208,

Uliana Liakhovych

Ph.D. in Law, Associate Professor, Deputy Head of the Compliance Review Committee of the Ukrainian Compliance Association

Дата надходження статті: 22.03.2026

Дата надходження виправленої версії статті: 07.04.2026

Дата прийняття статті: 15.04.2026

Дата публікації статті: 16.06.2026